

OCENA

dorobku naukowego i rozpraw wskazanych jako osiągnięcie naukowe w postępowaniu habilitacyjnym dr Maksymiliana Drozdowicza

Dr Maksymilian Drozdowicz ukończył studia licencjackie, a następnie magisterskie na kierunku filologia romańska, specjalność filologia hiszpańska w Uniwersytecie Wrocławskim. Tytuł pracy magisterskiej *Izolacja Paragwaju i jego literatura końca XX wieku według krytyki* wskazuje na wczesne zainteresowanie Habilitanta dwudziestowieczną literaturą tego kraju. Potwierdza to obroniona w 2008 roku na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Wrocławskiego rozprawa doktorska poświęcona polskim przekładom prozy Roa Bastosa.

W okresie od ukończenia studiów magisterskich do dziś dr Maksymilian Drozdowicz zatrudniony był w szeregu jednostek naukowych: w Misyjnym Wyższym Seminarium Duchownym Misjonarzy Klaretynów we Wrocławiu, w Instytucie Filologii Polskiej Uniwersytetu Wrocławskiego, w Wyższej Szkole Handlowej we Wrocławiu, w Instytucie Filologii Romańskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego, w Wyższej Szkole Filologicznej we Wrocławiu oraz w Katedrze Romanistyki Uniwersytetu Ostrawskiego w Ostrawie, gdzie pracuje do chwili obecnej, i z którą to jednostką związany jest najdłużej i najbardziej owocnie w wymiarze zarówno naukowym, jak i dydaktycznym. W wydawnictwie tego Uniwersytetu ukazały się jego dwie monografie i dwa skrypty, a w wydawanym w Uniwersytecie czasopiśmie *Studia Romanistica* (ERIH) jednaście z dwudziestu publikacji Habilitanta.

Dorobek naukowo-badawczy Habilitanta po doktoracie składa się z trzech książek, z których dwie stanowią podstawę niniejszego postępowania, a trzecia jest wydana drukiem pracą doktorską oraz 20 artykułów i rozdziałów w monografiach, opublikowanych po uzyskaniu stopnia doktora. Należy do tego dodać dwie pozycje złożone i przyjęte do druku.

Zainteresowania badawcze dr Maksymiliana Drozdowicza zawsze koncentrowały się wokół dwudziestowiecznej literatury hispanoamerykańskiej, głównie, choć nie wyłącznie narracyjnej, terytorialnie związanej przede wszystkim z Paragwajem i Nikaragwą, a także wokół języka, historii i kultury tego obszaru.

Z tą tematyką związane są wszystkie jego publikacje w formie artykułów w czasopiśmie oraz (w mniejszej liczbie) rozdziałów w monografiach. W dorobku tym można wyróżnić kilka rodzajów ujęć tematycznych. Najobszerniejszą grupę stanowią prace czysto literaturoznawcze, którymi zajmę się w pierwszej kolejności, ale oprócz nich znaczącą część stanowią także prace poświęcone zagadnieniom traduktologicznym czy nawet językoznawczym. Klasyfikując publikacje Habilitanta według innego kryterium można mówić o tekstach czysto naukowych o zasięgu międzynarodowym i skierowanych raczej do grona specjalistów, oraz takich, które poza wartościami naukowymi mają znaczenie popularyzujące literaturę i kulturę hispanoamerykańską na gruncie lokalnym ze względu na to, że są zredagowane w języku polskim oraz/bądź mają odniesienia do polskiej recepcji tej literatury.

Wśród prac czysto literaturoznawczych wyróżnia się grupa tematyczna (5 artykułów) poświęcona wpływom literackim i ideologicznym twórczości Rafaela Barreta na pisarzy paragwajskich. Teksty te stanowią jakby przygotowanie do obszernej publikacji książkowej dr Drozdowicza będącej jedną z podstaw niniejszego postępowania habilitacyjnego. Stanowią one konsekwentną próbę pogłębiania i uzupełniania tej tematyki o kolejnych autorów i zagadnienia. I tak artykuł z roku 2010 porównuje idee Barreta zawarte w jego dwóch tekstów i ich odbicie w utworach Roa Bastosa. Obaj autorzy, jak dowodzi Habilitant, odnoszą się do nieludzkich warunków życia i pracy robotników na plantacjach *yerba mate*, demaskując zjawiska takie jak: niewolnicze prawo, korupcja sędziów i urzędników państwowych, przemoc, gwałt, praca i życie poniżające ludzka godność. Kontynuacją tego tematu i jego poszerzeniem jest publikacja z 2012 r., w której punktem wyjścia jest wywodzące się od Barreta pojęcie „ból paragwajskiego”, a rozwinięciem analiza utworów jego interpretatorów, autorów paragwajskich, takich jak Elvio Romero, Roa Bastos y Casaccia. W innej publikacji (2011) poszerza Habilitant tematykę wpływów barretiańskich na pisarzy paragwajskich o kwestię kobiecą, zestawiając dwa sposoby jej widzenia: Barreta i znanej pisarki feministki, Josefíny Plá. Autorce tej poświęcił także krótki artykuł opublikowany w czasopiśmie *Odra*, w którym przybliżył jej postać polskiemu czytelnikowi. Publikacja z roku 2011, w której Habilitant analizuje, między innymi, stan badań nad twórczością Rafaela Barreta i jego powiązania z autorami Pokolenia 98, stanie się podstawą dwóch rozdziałów jego późniejszej książki *Anarquistas y esclavos*. Natomiast artykuł *Rafael Barret y su anarquismo* z roku 2014 jest jakby krótkim streszczeniem tej książki opublikowanej rok wcześniej.

Kolejną grupą tematyczną są publikacje poświęcone literaturze paragwajskiej ogólnie lub konkretnym jej reprezentantom. Artykuł *Literatura paraguaya en Castellano* jest

sumarycznym rysem historycznym literatury w tym kraju opartym w dużej mierze na cytowanych pracach krytycznych innych autorów. Habilitant zwraca uwagę na czynniki niesprzyjające temu rozwojowi literatury w Paragwaju, takie jak między innymi dwujęzyczność i wytworzenie się literatury ustnej w języku guaraní oraz negatywny wpływ dziejów kraju, w tym licznych wojen i kolejnych dyktatur. Publikacja poświęcona powiązaniom literackim Hiszpanii i Paragwaju jest w pewnym sensie poszerzeniem tematyki poprzedniego artykułu i bazuje na literaturze przedmiotu, w tym na liczącej blisko 1800 stron pracy doktorskiej Peiró Barco. Do tej samej grupy tematycznej należy włączyć również artykuł, opublikowany w *Studia Romanistica* w 2009 roku, który jest dość summarycznym przedstawieniem Roa Bastosa y Casaccia jako najwybitniejszych przedstawicieli powieści Paragwaju. Autor zwraca uwagę na wspólne cechy ich twórczości: obraz rzeczywistości kraju, zaangażowanie i krytyka społeczna oraz różnice: zainteresowanie psychoanalizą i egzystencjalizmem w przypadku Casaccia.

Dwie publikacje Habilitanta poświęcone są twórczości autora paragwajskiego młodszego pokolenia Lincolnowi Silva oraz najbardziej znanemu na gruncie międzynarodowym poecie paragwajskiemu, przedstawicielowi tzw. pierwszej grupy poetyckiej, Elvio Romero. U autorów tych zauważa zaangażowanie w sprawy swojej ojczyzny pod wyraźnym wpływem ideowym twórczości Rafaela Barreta. Obydwa artykuły stanowią krótki przyczynek do studiów na tymi autorami, i opierają się w dużej mierze na istniejącej bibliografii przedmiotu.

Twórczość czołowego przedstawiciela literatury paragwajskiej, Augusta Roa Bastosa, stanowi przedmiot refleksji naukowej dr Drozdowicza nie tylko w kontekście jego powiązań z ideami barretiańskimi. Temu najbardziej znanemu pisarzowi paragwajskiemu poświęca Habilitant dwa artykuły (*Studia Romanistica* 2010 i 2011). W pierwszym z nich śledzi odniesienia do kolejnych etapów historii Paragwaju w cyklu powieści Roa Bastosa tzw. *Trylogii paragwajskiej*, drugi zaś stanowi analizę monologu wewnętrznego i wieloaspektowego rozumienia „inności” w powieści *Ja, najwyższy*.

Prace poświęcone polskiej recepcji (w tym przekładom) twórczości Roa Bastosa są kontynuacją zainteresowań Habilitanta z okresu przed uzyskaniem stopnia doktora (trzy publikacje) oraz tematyki jego doktoratu, opublikowanego w formie książki w 2015 roku. Do tych wcześniejszych publikacji odsyła zresztą Autor w swoim artykule z roku 2009 poświęconym przekładowi powieści *Ja, najwyższy*. Publikacje te sytuują się w pewnym sensie na pograniczu badań literackich i językoznawczych, gdyż w dużej mierze odnoszą się do

językowego obrazu świata. Zasadnicze tezy w odniesieniu do polskich tłumaczeń Roa Bastosa pojawiają się we wszystkich tych publikacjach. Habilitant zwraca uwagę na duży stopień trudności przekładu tekstów pisarza ze względu na obcość kulturową, bilingwalny charakter języka oryginału, liczne gry słowne, kalambury, porzekadła i neologizmy. Głównym problemem staje się „urodzimienie” lub egzotyzacja języka guaraní i jopará. Habilitant wysoko ocenia polski przekład Andrzeja Nowaka powieści *Yo el supremo* między innymi za zachowanie przybliżonej semantycznie wersji i rytmu wypowiedzi pozwalających przybliżyć czytelnikowi polskiemu szczególnie charakter mowy potocznej Paragwaju. Jako pewne niedoskonałości sygnalizuje brak tłumaczenia znaczących imion i nazw miejsc oraz brak przypisów, który powoduje, że nieczytelne dla polskiego czytelnika stają się aluzje do postaci historycznych i realiów. W przekładzie *Hijo de hombre* autorstwa Zygmunta Wojciecha (zwłaszcza w wydaniu z roku 1972) zwraca uwagę na trudność jaką dla polskiego czytelnika mogą stanowić słowa guaraní nie zaznaczone kursywą i niejednokrotnie nie figurujące w załączonym słowniczku. Książka dr Drozdowicza *Językowy obraz świata guaraní w polskich tłumaczeniach prozy Augusto Roa Bastosa* może być znakomitym tekstem referencyjnym dla studentów specjalizacji traduktologicznych.

Artykuł o recepcji prozy Roa Bastosa w Polsce (2013), choć w sensie badawczym nie wnosi wielu elementów nowości, jest bardzo solidnym i przez to cennym przedstawieniem tego autora polskim czytelnikom zawierającym obszerną, w tym głównie rodzimą, bibliografię. Polskiemu wizerunkowi Paragwaju w wieloaspektowym wymiarze poświęcona jest też inna publikacja (2013), podobnie jak poprzednia zamieszczona w czasopiśmie wydawanym przez CESLA. Artykuły te, podobnie jak trzeci („Wielokulturowość zadomowiona w polszczyźnie. Polskie tłumaczenie powieści *Ja, najwyższy*”), książka podoktorska i dwie publikacje przed doktoratem, dzięki wydaniu ich w języku polskim, stanowią nie tylko wkład naukowy, ale mają też duże znaczenie popularyzujące wyniki badawcze w sposób dostępny również szerszemu gronu nie hispanistów.

W kolejnym cyklu artykułów odchodzi Habilitant od tematyki literatury paragwajskiej, którą podejmowały w różnorodnym ujęciu wszystkie jego wcześniejsze publikacje, aby rozszerzyć ją na obszar literacki Nikaragui. Podobnie jak miało to miejsce w przypadku twórczości Barreta i jej recepcji paragwajskiej, również studia nad twórczością Ernesta Cardenala doprowadzą autora do pogłębionych badań opublikowanych w formie obszernej monografii, jednej z dwóch stanowiących podstawę postępowania habilitacyjnego.

Wspomniane pozycje poświęcone Cardenalowi to dwa artykuły z roku 2014, a więc wcześniejsze niż monografia, jeden z 2015 roku oraz dwa późniejsze, złożone do druku.

Podsumowując moje dotychczasowe rozważania, pragnę stwierdzić, że dorobek naukowy Habilitanta zawarty w artykułach i rozdziałach w monografiach zbiorowych jest stosunkowo jednolity tematycznie. Jest on skoncentrowany na dwudziestowiecznej literaturze Paragwaju widzianej głównie poprzez jej odniesienia do rzeczywistości historycznej, politycznej i społecznej tego kraju oraz widoczne w niej wpływy myśli Rafaela Barreta, oraz na twórczości Ernesta Cardenala, pisarza nikaragwajskiego. Z drugiej zaś strony jest to dorobek różnorodny, jeśli weźmie się pod uwagę wieloaspektowość ujęć badawczych. Wnosi on niewątpliwie wkład do zasobu wiedzy w tym zakresie na poziomie międzynarodowym oraz ma charakter nowatorski na gruncie polskim.

Ocena osiągnięcia naukowego wskazanego jako podstawa wszczęcia postępowania habilitacyjnego

Jako osiągnięcie naukowe, będące podstawą postępowania wskazuje Habilitant dwie monografie: *Anarquistas y esclavos. Reminiscencias barretianas en la literatura paraguaya (1949-1990)* oraz *En busca del Reino de Dios. La dimensión comunitaria de la obra de Ernesto Cardenal*, obie wydane nakładem wydawnictwa Uniwersytetu w Ostrawie, kolejno w 2013 i 2015 roku. Autor określa je jako cykl monografii widząc analogie w ideowym zaangażowaniu zarówno autorów paragwajskich jak i Ernesta Cardenala, a także sytuacji polityczno- społecznej (dyktatura) w której tworzyli i przeciwko której się wypowiadali.

Monografia *Anarquistas i esclavos* jest pewnego rodzaju panoramą literatury paragwajskiej drugiej połowy XX widzianej jednoaspektowo od strony zawartych w niej treści ideowych, będących wyrazem protestu i buntu przeciwko różnym formom ograniczenia wolności oraz walki o sprawiedliwość. Punktem wyjścia są teorie Rafaela Barreta, którego przemożny wpływ na autorów paragwajskich stara się dowieść Habilitant w swoich analizach. Znaczenia Barreta dla literatury Paragwaju nie sposób przecenić. Sam Roa Bastos w prologu do wydania *El dolor Paraguayo* (Biblioteca Ayacucho) pisał w roku 1978, że refleksja nad Barretem i upowszechnienie jego twórczości jest zadaniem równie trudnym, jak pilnym i koniecznym. Tego, między innymi, właśnie zadania podjął się Habilitant w swojej książce.

Monografia poświęcona literaturze Paragwaju, skoncentrowana na szczegółowym aspekcie oddziaływania teorii i idei Barreta na pisarzy paragwajskich i traktująca ten temat w sposób pogłębiony i uporządkowany, stanowi niewątpliwie pewne novum na gruncie badań międzynarodowych oraz jest nowatorska w Polsce i krajach Europy Wschodniej. W skali

światowej istnieją dość liczne studia poświęcone ogólnie historii literatury paragwajskiej, żeby nadmienić tu choćby prace słynnego literata paragwajskiego Roque Vallejosa (m.in. jego *La literatura paraguaya como expresión de la realidad nacional*) czy Rodrigueza Alcalá. Obszerna dwutomowa książka Viriato Díaza-Pérez'a obejmuje niestety tylko okres do 1939 roku. Trzeba wreszcie wspomnieć liczącą 1780 stron pracę doktorską Peiró Barco (udostępnioną w Bibliotece Wirtualnej Cervantesa), którą Habilitant obficie cytuje. Co prawda praca obejmuje okres jedynie od 1980 do 1995 roku, a więc znacznie węższy niż monografia dr Drozdowicza, jednak jej autor poświęca także obszerny, blisko stustronicowy rozdział powieści politycznej za czasów Stroessnera. Publikacje, w których przedmiotem dociekań badawczych stają się poszczególni autorzy bądź szczegółowe zagadnienia, są już bardzo liczne, co można zaobserwować choćby w załączonej przez Habilitanta bibliografii.

Monografia stawia sobie za cel prześledzenie wpływu Rafaela Barreta na pisarzy Paragwaju w oparciu o obszerny korpus, jak podaje Habilitant, około 40 utworów. Jest to korpus niewątpliwie reprezentatywny, ale jednocześnie wydaje się zbyt duży aby w tym wymiarze publikacyjnym dokonać pogłębionej analizy przytaczanych dzieł i autorów. Sadzę jednak, że Habilitantowi udało się zachować rozsądną równowagę między szerokim spectrum i obszernym korpusem, a dogłębną analizą.

Autor poprzedza swoje rozważania rozdziałem wprowadzającym, poświęconym definicji i historii anarchizmu w powiązaniu z ideologiami i syndykalizmem poczynając od Rewolucji Francuskiej, poprzez Hiszpanię, do Ameryki Łacińskiej od ostatniej ćwierci XIX wieku. Zasadnicza część monografii składa się z dwóch części nierównej objętości, stosownie do wagi podejmowanych w nich zagadnień. Każda z nich podzielona jest na rozdziały i mniejsze jednostki organizujące w logiczną strukturę całość tekstu.

I tak część pierwsza wychodzi od prezentacji Rafaela Barreta, jego biografii i twórczości inspirowanej w dużej mierze jego doświadczeniami życiowymi. Habilitant, jak sam przyznaje w obszernym przypisie, bazuje na licznych studiach o Barrecie, a zwłaszcza na rozprawie doktorskiej i kilku innych tekstach autorstwa Francisco Corrala. Ponadto zbiera tu, ale i poszerza, materiał zawarty wcześniej w kilku własnych publikacjach poświęconych Barretowi. W dalszych częściach tego rozdziału, opierając się na istniejących pozycjach bibliograficznych, dokonuje przeglądu autorów paragwajskich reprezentujących realizm krytyczny tzw. Pokolenia 1940 oraz późniejszych, podejmujących w sposób demaskatorski tematykę rzeczywistości społecznej i politycznej Paragwaju. Jest to pewnego rodzaju przedstawienie głównych autorów i utworów pod kątem zawartej w nich krytyki społeczno-politycznej i buntu wywodzącego się od teorii Barreta, a także z punktu widzenia koncepcji

literackich, takich jak np. perspektywizm. Tak streszczona wstępnie twórczość autorów paragwajskich zostanie następnie poddana szerszemu oglądowi w kolejnych częściach rozdziału drugiego. W podrozdziale poświęconym tematyce buntu, odwołuje się Habilitant do pojęcia *l'homme révolté* Alberta Camusa. Analogia z tym egzystencjalistą francuskim wydaje mi się niezbyt trafiona. Przykłady zaczerpnięte z Camusa, będące ilustracją jego filozofii, zostały częściowo wyjęte z ich kontekstu filozoficznego i Habilitant niejako zatrzymuje się na ich powierzchniowej warstwie.

Część druga, która obejmuje cały zasadniczy korpus monografii, posiada organizację tematyczną, stąd poszczególni autorzy i utwory pojawiają się wielokrotnie na różnych etapach analizy. Składa się z czterech rozdziałów, trzech odpowiadających pierwszej części zawartej w tytule łacińskiej maksymy anarchistów (*destruam*) i mniej obszernego, czwartego (*aedificabo*). Wynika z tego, że analizy Habilitanta odnoszą się, w przeważnej mierze, do różnorodnych form sprzeciwu autorów paragwajskich wobec poszczególnych aspektów rzeczywistości tego kraju i krytyki wymierzonej w jego główne instytucje.

Kolejne rozdziały koncentrują się na literackim wyrazie sprzeciwu wobec Państwa jako takiego, a w szczególności wobec jego paragwajskich form i praw, polityki przemocy jako konsekwencji konkretnych ideologii oraz wobec Kościoła.

Rozdział I wychodzi od stwierdzenia Barreta, że rząd Paragwaju jego czasów jest przyczyną wszelkich nieszczęść narodu i konsekwentnie do tego dalsze rozważania Habilitanta koncentrują się na krytyce istniejących praw i urzędników państwowych, biurokracji i korupcji, zjawiska niewolnictwa i biedy oraz na kwestii kobiecej w oparciu o konkretne teksty szeregu autorów. Autor stara się pokazać w jaki sposób funkcjonuje w danym utworze obraz dyktatora i dyktatury. Zapewne ze względu na obszerność tematu, Habilitant ogranicza się wielokrotnie do opisanie postaci i okoliczności czasowo-przestrzennych, będących wykładnikiem danego problemu czy zjawiska, nie podejmując głębszej analizy strukturalno-formalnej utworów.

Tę samą metodę konsekwentnie aplikuje w następnych rozdziałach według ścisłego planu: zarys ogólny problemu i sposób widzenia go przez Rafaela Barreta, głównie w oparciu o istniejące opracowania krytyczne, a następnie odbicie poglądów hiszpańskiego anarchisty w tekstach literackich pisarzy paragwajskich.

W rozdziale czwartym i ostatnim powraca Habilitant do Barreta, aby szukać w jego pismach rozwiązań, a więc propozycji jak zmierzyć się z palącymi problemami Paragwaju oraz nawiązuje ponownie do szeregu utworów pisarzy tego kraju, aby odnaleźć w nich przykłady pozytywnych postaci oraz podejmowanych nie przez działań.

Praca opatrzona jest obszerną bibliografią, która między innymi dowodzi, że zarówno dzieło Barreta jak i twórczość autorów paragwajskich stanowiły już przedmiot zainteresowania szeregu badaczy. Spis bibliograficzny ułożony jest alfabetycznie z podziałem jedynie na teksty stanowiące korpus badawczy oraz opracowania krytyczne. Habilitant starannie podaje odniesienia do cytowanych tekstów, chociaż, jak zauważyłam, w dwóch przypadkach brak jest odnośnika do znanych autorów prac poświęconych powieści hispanoamerykańskiej, którzy nie figurują także w bibliografii (John S. Brushwood, s. 28, Juan Loveluck, s.61). Razi mnie także zbyt częste cytowanie tekstu za pośrednictwem innego autora. Chociaż oczywiście nie jest to niczym nagannym, może warto byłoby jednak pokusić się o sięgnięcie bezpośrednio do tekstu źródłowego

Zakładając, jak czyni to Habilitant we wstępie, że podjęta przez niego tematyka jest nieznana w Europie Wschodniej, należało było, być może, dokonać bardziej uporządkowanej prezentacji autorów i utworów stanowiących korpus analityczny, przynajmniej w odniesieniu do najważniejszych z nich, podobnie jak to uczynił Peiró Barco w swojej rozprawie, choć oczywiście nie w tak obszernej jak on formie.

Konkludując tę część mojej oceny, pragnę stwierdzić, że przedstawiona mi do recenzji w postępowaniu habilitacyjnym książka jest ambitnym przedsięwzięciem zrealizowanym z powodzeniem. Jest to praca solidnie udokumentowana, oparta na obszernej, wielojęzycznej, aktualnej bibliografii i stanowi niewątpliwie znaczące osiągnięcie naukowe. Ze względu na swój zakres tematyczny, obszerny korpus analityczny i porządkujący charakter będzie zapewne cennym źródłem odniesienia dla hispanistów tej części Europy.

Druga ze wskazanych w postępowaniu habilitacyjnym monografii *En busca del Reino de Dios. La dimensión comunitaria de la Obra de Ernesto Cardenal* poświęcona jest niesłyszanej interesującej postaci jednego z największych nikaraguańskich pisarzy, poety, duchownego, teologa, łączącego koncepcje chrześcijańskie z marksistowskimi, i na którego Jan Paweł II nałożył suspensę za jego powiązania z teologią wyzwolenia.

Chociaż Habilitant w swoim autoreferacie wyjaśnia, że rozważa twórczość Ernesta Cardenala z perspektywy literacko-ideologicznej, ja powiedziałabym raczej, że jest to punkt widzenia ideologiczno-literacki. Autor monografii analizuje idee teologiczno-rewolucyjne poety zawarte w jego twórczości literackiej, przy czym wychodzi od idei i odnajduje ich potwierdzenie w tekstach, a nie od tekstu, aby na podstawie jego analizy dojść do zawartych w nim idei.

Książka jest zatem obszernym studium koncepcji teologiczno-społecznych Ernesta Cardenala, znajdujących potwierdzenie w jego dziełach poetyckich i prozatorskich, skupionym głównie na idei wspólnoty w jej różnych wymiarach, które to pojęcie staje się czynnikiem organizującym strukturę monografii. W istocie czysto literacka analiza tekstów zajmuje niewiele miejsca w monografii.

W części wstępnej, która objętościowo stanowi około 1/3 książki, i obejmuje trzy rozdziały, kreśli Habilitant genezę, historię i główne założenia teologii wyzwolenia oraz przedstawia kontekst historyczny, w jakim w Nikaragui i ogólnie w Ameryce Łacińskiej pojawia się marksizm. Ostatni podrozdział poświęca już postaci samego Ernesta Cardenala i jego drodze życiowej jako księdza, teologa, poety i człowieka czynnie zaangażowanego po stronie Sandino w walce z dyktaturą Somozy. Takie, dość obszerne, wprowadzenie jest niewątpliwie potrzebne, biorąc pod uwagę, że Autor porusza się po gruncie zapewne tylko w ograniczonym zakresie znanym większości potencjalnych czytelników, w tym hispanistów. Choć koncepcje Cardenala, jego życie, działalność i twórczość były już niejednokrotnie przedmiotem zainteresowania, a nawet pogłębionych badań, miały one miejsce, z niewielkimi wyjątkami, poza granicami Polski. Niemniej trzeba zaznaczyć, że istnieją polskie przekłady poezji Cardenala.

Korpus główny monografii stanowi studium idei wspólnoty w dziełach Ernesta Cardenala ujmowanej z perspektywy kościelnej, chrześcijańsko-marksistowskiej i utopijnej, które to ujęcia odpowiadają różnym etapom jego życia, działalności i twórczości i zarazem stanowią treść kolejnych rozdziałów. Idee Cardenala, jego droga życiowa i jego twórczość stanowią nierozłączną całość, stąd zrozumiałym jest, że Habilitant poświęca tyle miejsca kolejnym etapom jego biografii, których opis przeplata się z analizą utworów. I tak rozdział czwarty obejmuje jego pobyt we wspólnocie trapistów i wpływy Thomasa Mertona, rozdział piąty okres wspólnoty w Solentiname, szósty działalność i koncepcje rewolucyjne spod znaku Marksa i rewolucji kubańskiej, ostatni zaś, jego idee utopijne i obraz prekolumbijskiej Arkadii, w których znajduje Habilitant pewne analogie do Don Kichota. Od strony literackiej, Habilitant poświęca najwięcej uwagi zaangażowanej społecznie i politycznie poezji Ernesta Cardenala spod znaku rewolucji.

Praca opiera się na głębokiej znajomości zagadnień teologicznych, co nie dziwi, bowiem Habilitant jest niewątpliwie osobą predestynowaną do tak ukierunkowanych badań ze względu na swoje własne doświadczenia życiowe. Sam Autor we wstępie stwierdza, i należy się z tym zgodzić, że dla zrozumienia twórczości Cardenala konieczna jest znajomość koncepcji Teologii Wyzwolenia i reform w Kościele Katolickim usankcjonowanych prze

dokumenty soborowe Wat. II (*Gaudium et Spes*), a także, że brak wiedzy teologicznej utrudnia należyte zrozumienie jego przesłania. Dlatego też zapewne, przewidując taki właśnie profil potencjalnego odbiorcy o nikłej wiedzy teologicznej, poświęca Habilitant tyle miejsca komentarzom i objaśnieniom odnoszącym się do kwestii religijnych zawartych, po części, w przypisach. Bardzo obszerne przypisy, choć niewątpliwie wzbogacają tekst, momentami czynią lekturę nieco uciążliwą.

Pewien niedosyt dla mnie jako literaturoznawcy, i dotyczy to obu monografii pozostawia podejście Habilitanta do twórczości autorów od strony jej kontekstu historyczno – kulturowo – ideologicznego, ukierunkowane w przypadku Cardenala również na aspekty społeczno-teologiczne, z pewnym zaniedbaniem strukturalno- formalnego aspektu badanych dzieł.

Oprócz dwóch monografii wskazanych jako osiągnięcie w rozumieniu ustawy o stopniach i tytule naukowym oraz omówionych wcześniej artykułów i rozdziałów w monografiach, jest dr Drozdowicz także autorem dziewięciu recenzji opublikowanych w czasopiśmie z listy ERIH oraz tłumaczem pięciu tomów książek naukowych. Aktywnie prezentuje wyniki swoich badań na sympozjach naukowych. Od momentu uzyskania stopnia doktora uczestniczył w sześciu konferencjach o zasięgu międzynarodowym, z tego w trzech poza granicami Polski. W Uniwersytecie w Ostrawie, gdzie jest zatrudniony od 2008, od roku 2010 organizuje coroczne studenckie konferencje naukowe. Również w tym uniwersytecie kieruje aktualnie zespołem badawczym w ramach projektu „Ideologia w literaturze latynoamerykańskiej”, który tematycznie doskonale wpisuje się w jego dotychczasowe zainteresowania i dorobek naukowy.

Ocena działalności dydaktycznej i organizacyjnej

Dr Maksymilian Drozdowicz jest niestrudzonym dydaktykiem. Przez cały okres swojej działalności zawodowej pracował równocześnie w dwóch różnych ośrodkach uniwersyteckich, prowadząc w nich bardzo różnorodne zajęcia dydaktyczne. Były to zarówno konwersatoria, jak i wykłady, w tym monograficzne, oraz seminaria licencjackie i magisterskie. Obejmowały swoim zakresem między innymi praktyczną naukę języka hiszpańskiego, literaturę hiszpańską od średniowiecza po współczesność, literaturę latynoamerykańską, historię, kulturę i cywilizację Hiszpanii i Ameryki Łacińskiej. Dr Drozdowicz wypromował dotychczas 17 magistrów i 21 licencjatów oraz w chwili obecnej

pod jego promotorską opieką pozostaje 26 studentów na poziomie magisterskim i licencjackim. Jest autorem dwóch skryptów, napisanych na potrzeby studentów hispanistyki, z których jeden jest antologią tekstów pisarzy hispanoamerykańskich, a drugi omówieniem najważniejszych z nich w formie kompendium.

Konkluzja

Podsumowując moje wcześniejsze częściowe oceny pragnę jednoznacznie stwierdzić, że dorobek dr Maksymiliana Drozdowicza jest znaczący zarówno pod względem liczbowym, jak i z punktu widzenia wagi podejmowanych w nim zagadnień badawczych oraz wkładu, jaki wnosi on do zasobu wiedzy. Stanowi on zatem podstawę do nadania mu stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie literaturoznawstwo. Taki też wniosek przedstawiam Radzie Wydziału Filologicznego UJ za pośrednictwem komisji habilitacyjnej.

